

คำแนะนำสำหรับผู้ป่วยผ่าตัดเปลี่ยน

ผิวหนังสะโพกเทียม

โดย : รศ.นพ.ณัฐพล ธรรมโชติ

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการผ่าตัดข้อเข่าและสะโพกเทียม

ภาควิชาออร์โธปิดิกส์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

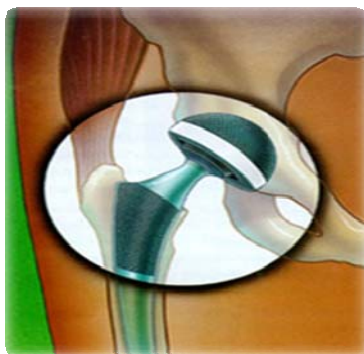
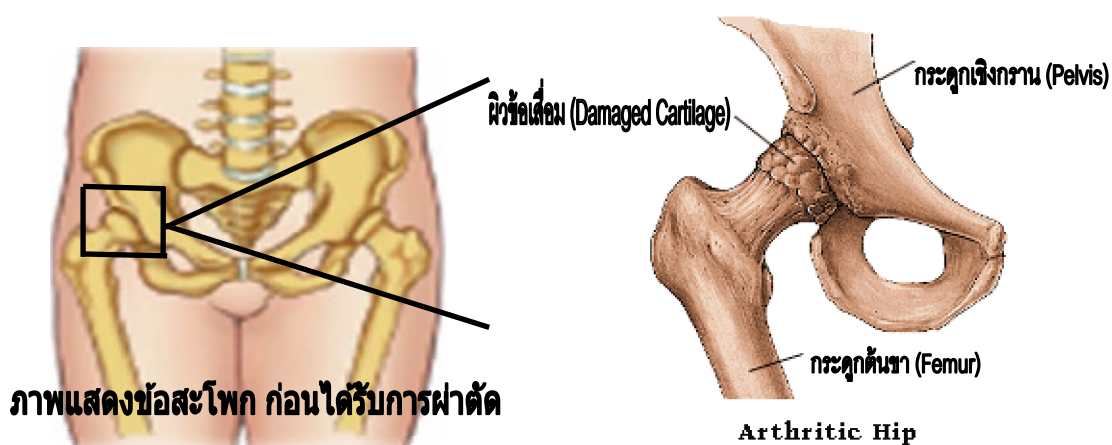
สารบัญ

	หน้า
คำจำกัดความ	2
ประโยชน์และความเสี่ยงของการเปลี่ยนผิวข้อสะโพกเทียม	3
ชนิดของผิวข้อสะโพกเทียม	5
การเตรียมตัวก่อนและหลังผ่าตัดเปลี่ยนผิวข้อสะโพกเทียม	8
ยาที่ผู้ป่วยจะได้รับกลับบ้าน	11
อุปกรณ์ทำแผล และวิธีการทำแผล	13
สิ่งที่ควรระวังหลังการผ่าตัดข้อสะโพก	14
การเตรียมสถานที่พักสำหรับผู้ป่วยหลังผ่าตัด	16
การนัดพบแพทย์หลังผ่าตัด	17
การปฏิบัติตัวขณะพักอยู่ที่บ้าน	18
การติดต่อแพทย์	21

คำจำกัดความ

การผ่าตัดเปลี่ยนผิวข้อสะโพกคือ การผ่าตัดที่เข้าไปตัดกระดูกต้นขาส่วนหัวสะโพกออก และกรอผิวข้อบริเวณเข้าออกทั้งหมด แล้วทดแทนด้วยหัวและเบ้าสะโพกที่เป็นข้อเทียมลงไปแทน จะผ่าตัดในผู้ป่วยโรคข้อสะโพก มักมีสาเหตุที่พบบ่อยในคนไทย ได้แก่

1. หัวกระดูกสะโพกตาย (Avascular necrosis of femoral head)
2. การพัฒนาของเบ้าสะโพกผิดปกติ (Developmental dysplasia of hip)
3. โรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ (Rheumatoid arthritis)
4. จากอุบัติเหตุ (Post-traumatic arthritis)
5. กระดูกต้นขาหักบริเวณคอ (femoral neck fracture)

ภาพแสดงข้อสะโพก หลังได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนผิว

ประโยชน์และความเสี่ยงของการผ่าตัดเปลี่ยนผิวข้อสะโพกเทียม

ประโยชน์ของการผ่าตัดเปลี่ยนผิวข้อสะโพกเทียมคือ ผู้ป่วยจะหายจากอาการเจ็บปวดจากที่เวลาเดินแล้วไม่สามารถลงน้ำหนักบนขาข้างที่ข้อสะโพกมีปัญหาได้ ก็จะสามารถลงน้ำหนักได้อย่างเต็มที่และเดินได้ไกลโดยไม่จำกัด แต่มีความเสี่ยงจากการผ่าตัดอยู่บ้างดังนี้

1. ความเสี่ยงต่อผลข้างเคียงของการดมยา

ผู้ป่วยอาจมีอาการช็อก หัวใจเต้นผิดปกติ ความดันโลหิตต่ำหรืออาจมีการแพ้ยาได้ ซึ่งโดยทั่วไปพบได้น้อยมาก เนื่องจากการผ่าตัดที่มีการนัดหมายล่วงหน้า ผู้ป่วยจะได้รับการตรวจสอบสุขภาพทางปอด ไต หัวใจ ตับ และการทำงานของร่างกายโดยรวมก่อนที่จะเข้ารับการผ่าตัด เพื่อความปลอดภัยในการระงับความรู้สึก ผู้ป่วยที่มี โรคความดัน หรือ โรคเบาหวาน ควรควบคุมโรคเหล่านี้ให้ดีก่อนที่จะเข้ารับการผ่าตัด

2. ความเสี่ยงจากการติดเชื้อ

พบได้ประมาณ 0.5-1% ของการผ่าตัดเปลี่ยนผิวข้อสะโพกแยกได้เป็น 2 ระยะ คือ

- 2.1) **การติดเชื้อในระยะแรกภายหลังผ่าตัด** โดยปกติระหว่างผ่าตัดทีมแพทย์ พยาบาล จะมีการป้องกันการติดเชื้ออย่างดีที่สุด แต่บางครั้งอาจเกิดการปนเปื้อน หรืออาจเกิดจากภูมิคุ้มกันของผู้ป่วยที่ต่ำลงจนส่งผลให้เกิดการติดเชื้อได้
- 2.2) **การติดเชื้อในระยะเวลานานมากกว่า 1 ปีหลังผ่าตัด** พบว่าหากผู้ป่วยมีการติดเชื้อในระบบทางเดินปัสสาวะหรือฟันผุ หรือติดเชื้อที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย ควรจะเข้ารับการรักษาจากแพทย์โดยเร็วที่สุด มิเช่นนั้นเชื้ออาจจะกระจายไปยังข้อสะโพกเทียม แล้วทำให้มีการติดเชื้อที่ข้อสะโพกเทียมจนข้อเสียหายได้

*** ก่อนนอนฟันทุกครั้ง ควรแจ้งทันตแพทย์ว่ามีข้อสะโพกเทียม

เพื่อให้ยาฆ่าเชื้อก่อนทำหัตถการในช่องปาก ***

3. ความเสี่ยงจากภาวะข้อสะโพกหลุด

ภาวะข้อสะโพกหลุด หมายถึง หัวกระดูกต้นขาหลุดออกจากเบ้าสะโพกทำให้ปวดบริเวณข้อสะโพกและไม่สามารถขยับขาได้ ซึ่งพบได้ประมาณ 0.5-3% ของการผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกครั้งแรก และ 3-5% ของการผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพกครั้งที่ 2 (Revision total hip arthroplasty) การผ่าตัดที่แพทย์ (นพ.ณัฐพล) ใช้คือ การเข้าผ่าตัดทางด้านหน้า (Direct Lateral Approach) ซึ่งเป็นการผ่าตัดที่มีอัตราการหลุดของข้อสะโพกต่ำที่สุดคือพบได้ประมาณ 0.5% แต่ถ้าเป็นการผ่าตัดเข้าทางด้านหลัง (Posterior Approach) จะมีอัตราการหลุดของข้อสะโพกได้ประมาณ 3%

4. ความเสี่ยงต่อภาวะความยาวขาสองข้างยาวไม่เท่ากัน

เนื่องจากการผ่าตัดเปลี่ยนข้อสะโพก มีความจำเป็นต้องคำนึงถึงความมั่นคงของข้อสะโพกเป็นอันดับแรก เพื่อป้องกันการหลุดของข้อสะโพกเทียม จึงอาจทำให้ขาข้างที่ผ่าตัดยาวขึ้นได้ เพราะต้องปรับความตึงของกล้ามเนื้อโดยรอบ โดยทั่วไปแล้วมักต่างกันไม่เกิน 2 เซนติเมตร สามารถแก้ไขได้โดยการเสริมรองเท้าข้างที่สั้นให้สูงขึ้น

5. ความเสี่ยงจากการอุดตันของลิ่มเลือดในเส้นเลือดดำใหญ่ที่ปอด

ส่งผลให้เกิดการหายใจผิดปกติ ซึ่งพบได้น้อยในคนไทย แต่อาจพบได้จนถึง 1 เดือนครึ่ง ภายหลังผ่าตัด เพราะฉะนั้นถ้าผู้ป่วยมีอาการขาบวมผิดปกติ และมีอาการเหนื่อย หายใจหอบผิดปกติให้รีบมาพบแพทย์ที่โรงพยาบาลทันที หรือถ้าผู้ป่วยเคยมีประวัติลิ่มเลือดอุดตันที่ขา หรือที่ปอด ให้แจ้งให้แพทย์ทราบก่อนผ่าตัด

ชนิดของผิวข้อสะโพกเทียม

ผิวข้อสะโพกเทียมแบบมาตรฐานที่ใช้กันทั่วไปก็คือ “ผิวโลหะบนพลาสติก” มีลักษณะผิวส่วนหัวกระดูกต้นขา (Femur) เป็นโลหะ ผิวส่วนเบ้าสะโพกเป็นพลาสติกชนิดพิเศษ (Highly crosslink polyethylene) ซึ่งโดยทั่วไปจะใช้ได้ดีในกรณีที่ผู้ป่วยมีอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป เนื่องจากเมื่อใช้ไปนานๆ จะมีการสึกหรอของพลาสติก ทำให้ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายออกมาทำลายเศษพลาสติกที่หลุดลอยออกมา ส่งผลให้มีการทำลายกระดูกข้างเคียง เกิดข้อสะโพกหลวมตามมาได้

อายุการใช้งานของข้อสะโพกเทียมโลหะบนเบ้าพลาสติกจะอยู่ได้ประมาณ 15-20 ปี และจากการศึกษาพบว่าที่ 20 ปีมีอัตราการมาผ่าตัดซ้ำประมาณ 15-20% เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้ป่วยข้อสะโพกเสื่อมที่ต้องผ่าตัดก่อนวัย 70 ปีเป็นจำนวนมาก จึงมีการพัฒนาผิวข้อสะโพกให้ดีขึ้นไปอีก โดยทั่วไปอายุประมาณ 55-70 ปี อาจพิจารณาใช้ผิวข้อทางด้านหัวกระดูกต้นขา(Femur) ที่ดีและมีการสึกหรอน้อยลง มี 2 ชนิดก็คือ 1. ผิว Oxinium 2. ผิวเซรามิก ซึ่งผิวที่เป็น Oxinium และเซรามิก จะมีอัตราการสึกหรอต่ำกว่าผิวข้อที่เป็นโลหะธรรมดา(Cobalt Chromium Alloy) ประมาณ 1 เท่าตัวหรือ 100% ถ้าหากผู้ป่วยมีอายุน้อยกว่านั้นอาจต้องใช้ผิวข้อชนิดที่เรียกว่า ผิวสัมผัสชนิดแข็งทั้งสองด้านคือ ผิวเซรามิกบนเซรามิก(Ceramic on Ceramic) ซึ่งผิวข้อทั้งสองชนิดมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน

ผิวเซรามิกบนเซรามิก

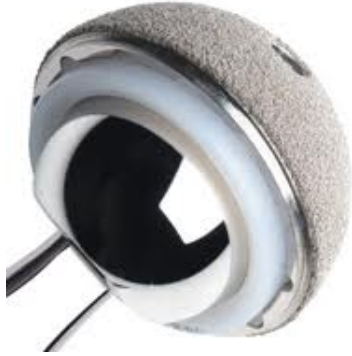
ข้อดีคือ

- 1.มีการสึกหรอน้อย แข็ง
2. เข้ากับเนื้อเยื่อในร่างกายได้ดี ไม่ค่อยเกิดอาการแพ้

ข้อเสียคือ

- 1.เซรามิกอาจแตกได้
- 2.อาจมีเสียงที่เกิดจากการเคลื่อนไหวข้อสะโพก ซึ่งปัจจุบันเกิดน้อยมาก
- 3.มีค่าใช้จ่ายสูง

ตัวอย่างลักษณะผิวข้อ

ภาพที่ 1

Cobalt Chromium บน Plastic

ภาพที่ 2

ผิวข้อ Oxinium บน Plastic

ภาพที่ 3

ผิวข้อ Ceramic บน Ceramic

การเตรียมตัวก่อนและหลังผ่าตัดเปลี่ยนผิวข้อสะโพก

A. ระยะเวลาก่อนนอนโรงพยาบาล

1. การตรวจสุขภาพจะทำก่อนมานอนที่โรงพยาบาล(Admit)

ผู้ป่วยต้องได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายและเจาะเลือด เพื่อตรวจการทำงานของตับและไต ตรวจความเข้มข้นของเลือด ตรวจปัสสาวะ ตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ ตรวจภาพถ่ายรังสีของปอด

ในกรณีที่มีโรคประจำตัวหลายชนิด หรือมีความเสี่ยงสูง เมื่อผู้ป่วยได้รับการตรวจสุขภาพเรียบร้อยแล้วจะนัดพบอายุรแพทย์ หรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคหัวใจเพื่อตรวจวินิจฉัยและประเมินสุขภาพร่างกายก่อนการผ่าตัด และนัดพบวิสัญญีแพทย์เพื่อตรวจประเมินความเสี่ยงและร่วมวางแผนการระงับความรู้สึกระหว่างผ่าตัด ถ้าผู้ป่วยอายุน้อย แข็งแรงดี ไม่มีโรคประจำตัว ก็ไม่จำเป็นต้องพบอายุรแพทย์

2. ถ้าผู้ป่วยรับประทานยาต้านการแข็งตัวของลิ่มเลือด

ได้แก่ Aspirin, Aspent, Clopidogrel, Tricopidine เป็นต้น **จะต้องดยาอย่างน้อย 7 วันก่อนมาผ่าตัด**

ถ้าผู้ป่วยรับประทานยาความดัน **ให้กินยาได้ถึงเช้าของวันผ่าตัด** ยกเว้นยาขับปัสสาวะ

ถ้าผู้ป่วยรับประทานยาเบาหวาน **ให้งดกินยาในเช้าของวันผ่าตัด**

3. การจองเตียง

ผู้ป่วยต้องไปจองเตียงที่ศูนย์ Admission สำหรับนอนโรงพยาบาลตั้งแต่วันที่แพทย์นัดวันผ่าตัดเรียบร้อยแล้ว และให้นำใบจองเตียงมาติดต่อที่ศูนย์ Admission อีกครั้งในตอนเช้าของวันที่นัดมานอนโรงพยาบาล

4. การนอนโรงพยาบาล

“ ผ่าตัดในเวลาราชการ ” จะต้องมา นอนโรงพยาบาล 1 วันก่อนผ่าตัด และจะผ่าตัดในวันรุ่งขึ้น (วันศุกร์) จากนั้นวันเสาร์-อาทิตย์จะได้รับการสอนวิธีเดิน วันจันทร์เช้ากลับบ้านได้

“ ผ่าตัดนอกเวลาราชการ (ในตอนเย็น) ” ต้องมา นอนโรงพยาบาลเช้า (8.30 น.) ของวันที่จะผ่าตัด และอยู่ต่ออีกประมาณ 3 วันจึงกลับบ้านได้

“ ผ่าตัดนอกเวลาราชการ (ในวันอาทิตย์) ” ต้องมา นอนโรงพยาบาลวันเสาร์ (9.00 น.) และผ่าตัดในวันอาทิตย์ วันจันทร์-อังคารก็จะเป็นการหัดเดิน และวันพุธเช้าก็กลับบ้านได้เช่นเดียวกัน

“ ผ่าตัดที่โรงพยาบาลเอกชน ” ต้องมา นอนโรงพยาบาลเช้า (8.30 น.) ของวันที่จะผ่าตัด และอยู่ต่ออีกประมาณ 3 วันจึงกลับบ้านได้

B. ระยะเวลาที่นอนโรงพยาบาล (ประมาณ 4-5 วัน)

➤ ก่อนการผ่าตัด

เมื่อถึงห้องพักผู้ป่วย พยาบาลจะเจาะเลือดเพื่อจองเลือดสำหรับใช้ทดแทนการเสียเลือดระหว่างทำการผ่าตัด ซึ่งปกติจะจองเลือดประมาณ 2-3 ยูนิต โดยอาจให้เลือดในระหว่างการผ่าตัดหรือหลังผ่าตัด

ผู้ป่วยต้องงดอาหารและน้ำก่อนผ่าตัดอย่างน้อย 6-8 ชั่วโมง เช่น

- ถ้าเข้าผ่าตัดเวลา 16.00 น. ต้องงดอาหารและน้ำตั้งแต่ 10.00 น.
- ถ้าเข้าผ่าตัดตอน 9.00 น. ของวันพรุ่งนี้ ต้องงดอาหารและน้ำตั้งแต่หลังเที่ยงคืนของวันนี้ เป็นต้น

พยาบาลจะสวนอุจจาระตอนกลางคืนก่อนวันผ่าตัด เพื่อป้องกันการถ่ายอุจจาระในระหว่างการผ่าตัด ซึ่งทำให้มีโอกาสนอนเปียกได้

พยาบาลจะพอกทำความสะอาดสะเก็ดขี้ผึ้งข้างที่ทำการผ่าตัด

หากผู้ป่วยมีประวัติแพ้ยา ให้แจ้งแก่แพทย์ หรือพยาบาลโดยทันที

➤ วันผ่าตัด

ผู้ป่วยจะถูกพาไปยังห้องผ่าตัด ก่อนเวลาการผ่าตัดประมาณ 1 ชั่วโมงเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนผ่าตัด หลังจากนั้นผู้ป่วยจะได้รับการระงับความรู้สึกโดยวิสัญญีแพทย์ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วิธีฉีดยาเข้าบริเวณสันหลัง การผ่าตัดจะใช้เวลาโดยเฉลี่ยประมาณ 2-3 ชั่วโมง ในรายที่เป็นการผ่าตัดครั้งแรก หากเป็นรายที่ผ่าตัดซ่อมแซมข้อสะโพกเทียมอันเก่า อาจใช้เวลามากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความยากง่าย หลังจากผ่าตัดเสร็จจะต้องอยู่ในห้องพักฟื้นอีกประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อติดตามอาการอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนหลังการผ่าตัด

➤ หลังการผ่าตัด

ผู้ป่วยจะมีสายน้ำเกลือ สายปัสสาวะออกจากห้องผ่าตัด ก่อนกลับห้องพัก พนักงนจะพาผู้ป่วยไปยังห้องเอกซเรย์ เพื่อทำการถ่ายภาพสะโพกที่ทำการผ่าตัด แล้วจึงพาท่านกลับห้องพัก

ผู้ป่วยสามารถรับประทานอาหาร และน้ำดื่มได้ทันที เมื่อกลับมาถึงห้องพัก เมื่อเริ่มขยับข้อเท้าได้ ให้ผู้ป่วยกระดกข้อเท้าขึ้น-ลง มากที่สุดเท่าที่ทำได้ ผู้ป่วยจะได้รับยาแก้ปวดหลายชนิด ทั้งในรูปแบบยาฉีดและยากิน หากยังมีอาการปวดไม่ทุเลา สามารถเรียกพยาบาล เพื่อฉีดยาเพิ่มเติมได้

หากมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน หรือคัน ให้ขอยาฉีดสำหรับบรรเทาอาการดังกล่าว

➤ วันที่ 1 หลังผ่าตัด

แพทย์จะให้ผู้ป่วยหัดกระดกข้อเท้า เพื่อลดอาการบวมของขาข้างที่ผ่าตัด รวมทั้งลดโอกาสการเกิดเส้นเลือดอุดตันในขา โดยให้ผู้ป่วยทำอย่างน้อยวันละ 500 ครั้ง โดยแบ่งทำเป็น 10 เซท เซทละ 50 ครั้ง

ถ้าปัสสาวะออกดี จะเอาสายสวนปัสสาวะออก

หัดเดินโดยใช้ Walker (อุปกรณ์ช่วยเดิน) ผู้ป่วยสามารถเดินลงน้ำหนักได้บางส่วน หรือเต็มที่ยกขึ้นอยู่กับผู้ป่วยแต่ละท่าน (แพทย์จะแจ้งให้ท่านทราบอีกครั้ง)

เมื่อมีอาการปวดหรือคลื่นไส้ อาเจียน ให้ขอยาได้จากพยาบาล

➤ วันที่ 2 หลังผ่าตัด

ผู้ป่วยต้องหัดเดินอีกจนคล่อง

เมื่อมีอาการปวดสามารถขอยาแก้ปวดได้

➤ วันที่ 3-4 หลังผ่าตัด

เป็นวันเตรียมตัวกลับบ้าน แพทย์จะตรวจสอบว่าแผลแห้งดี และสอนผู้ป่วยกับญาติถึงวิธีการทำแผล โดยใช้แผ่นปิดแผลที่ เรียกว่า Opsite post-op เพื่อป้องกันน้ำเข้าแผลผู้ป่วยจะได้รับชุดทำแผล และยาแก้ปวดสำหรับรับประทานที่บ้าน เมื่อทุกอย่างเตรียมพร้อมเรียบร้อย ผู้ป่วยก็สามารถกลับบ้านได้ แพทย์จะนัดตรวจดูอาการอีกครั้งพร้อมตัดไหมในอีก 2 สัปดาห์หลังผ่าตัด

ยาที่ผู้ป่วยจะได้รับกลับบ้าน

1) [ยาลดปวด \(Tylenol\)](#)

ต้องกิน 2 เม็ดทุก 8 ชั่วโมงอย่างต่อเนื่อง โดยให้กินเวลา 7.00 น./15.00 น./และ 22.00 น. ยาไทลินอลเป็นยาที่ปลอดภัย มีผลข้างเคียงน้อย สามารถกินต่อเนื่องได้ ประมาณ 1 เดือน

2) [ยาลดอาการปวดมาก \(Tramadol 50 mg\)](#)

ให้กินได้ทุก 6 ชั่วโมงเฉพาะเวลาปวดมาก เพราะถ้ากินยาเข้าไปมากอาจทำให้มีอาการคลื่นไส้ได้ แต่ถ้ากินตอนมีอาการปวดอยู่อาการคลื่นไส้ อาเจียน จะไม่เกิดขึ้น เมื่อกินยาไปแล้ว 1 ชั่วโมงยังมีอาการปวดมากอยู่ สามารถกินเพิ่มอีก 1 เม็ดได้

3) [ยาแก้อักเสบ \(Naproxen\)](#)

ให้กินเช้า/เย็น หลังอาหารทันที จะช่วยระงับอาการปวดและลดการอักเสบของข้อ สะโพกให้กินต่อเนื่องนานประมาณ 2 สัปดาห์หลังผ่าตัด

4) [ยาเคลือบกระเพาะ \(Omeprazole\)](#)

ให้กินเช้า/เย็น ก่อนอาหารครึ่งชั่วโมง นาน 2 สัปดาห์ เพื่อช่วยเคลือบกระเพาะ ลดความเสี่ยงต่อการมีเลือดออกในกระเพาะอาหาร

5) [ยาลดบวม \(Reparil\)](#)

กินครั้งละ 2 เม็ดหลังอาหาร เข้า/กลางวัน/เย็น ช่วยลดอาการบวม ให้กินนาน 2 สัปดาห์หลังผ่าตัด

6) ยากลายกังวลและลดปวด (Nortriptyline 10 mg)

จะช่วยให้คลายกังวลและนอนหลับได้ดี ก่อนนอนจะช่วยลดความไวของประสาทต่อความปวด กิน 1-2 เม็ดก่อนนอน(ประมาณ 20:00น.) ต่อเนื่องประมาณ 2 เดือนหลังผ่าตัด

7) ยาลดปวดและยาลดความไวของเส้นประสาท(Pregabalin 25 mg.,75 mg.)

รับประทาน 1-2 เม็ด ก่อนนอน (ประมาณ 20.00 น.) มีผลต่อเนื้อทำให้รู้สึกง่วงนอนและบรรเทาอาการปวด เพื่อช่วยลดความไวของประสาทต่อความปวด กินต่อเนื่องประมาณ 2 เดือนหลังผ่าตัด

*****

*** **ควรทานยาให้ครบทุกชนิด เพื่อให้มีอาการปวดเกิดน้อยที่สุด และใน 2 สัปดาห์แรกหลังผ่าตัดไม่ควรจะเดินมาก ให้เดินเท่าที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวันแบบเบาๆทั่วไป** เนื่องจากตอนผ่าตัด เส้นน้ำเหลืองต่างๆอาจถูกทำลายไปบ้าง จึงทำให้เกิดอาการบวมบริเวณขาด้วนที่ได้รับการผ่าตัดสะโพกนานถึง 3-6 เดือนหลังผ่าตัด

วิธีการทำแผลสำหรับผู้ป่วยผ่าตัดเปลี่ยนผิวข้อสะโพกเทียม

- ก่อนทำแผลต้องล้างมือให้สะอาด เช็ดมือให้แห้ง
- ให้ออกแผ่นปิดแผลของเดิมออก
- เปิดชุดทำแผล เทแอลกอฮอล์ใส่สำลี และคีบสำลีเช็ดบริเวณแผล ให้เช็ดจากด้านในออกสู่ด้านนอก โดยไม่ให้มือถูกแผลเพราะว่าบริเวณแผลเป็นบริเวณที่ต้องสะอาด
- รอจนแอลกอฮอล์ที่เช็ดบริเวณแผลแห้ง
- ให้เปิดแผ่นปิดแผล(แผ่นใหม่)ปิดลงไป การเปิดแผ่นปิดแผลจะมีหมายเลข คือให้เปิดหมายเลข 1 ก่อน แล้วปิดลงไปบนแผล จึงลอกหมายเลข 2 ออก

อุปกรณ์ทำแผล

อุปกรณ์ทำแผล ได้แก่ แผ่นปิดแผล(Opsite post-op) 3-4 แผ่น ชุดทำแผลและแอลกอฮอล์สำหรับทำแผล

- การทำแผลหลังผ่าตัดโดยทั่วไปจะทำแผลทุก 5-7 วัน
- **ถ้าเกิดว่ามีเลือดและน้ำเหลืองไหลซึมเปียกโชกแผลให้กลับมาที่โรงพยาบาลทันที**
- ถ้าแผลแห้งดีให้ใช้แอลกอฮอล์เช็ดโดยรอบแผลและรอจนแอลกอฮอล์แห้ง แล้วปิดแผลด้วยแผ่นปิดแผลกลับไปเช่นเดิม
- **ถ้าแผ่นปิดแผลหลุดลอกหรือมีจุดที่รั่วซึมไม่ควรอาบน้ำ ควรจะต้องเปลี่ยนแผ่นใหม่** ซึ่งโดยปกติแผ่นปิดแผลมีคุณสมบัติป้องกันการซึมผ่านของน้ำ สามารถเช็ดให้แห้งได้และจะติดอยู่กับผิวหนังได้นานประมาณ 7 วัน
- ดังนั้นเมื่อผู้ป่วยอาบน้ำเสร็จควรเช็ดที่เหนือแผ่นปิดแผลให้แห้งทุกครั้ง

สิ่งที่ควรระวังหลังการผ่าตัดข้อสะโพก

สิ่งสำคัญของการผ่าตัดเปลี่ยนผิวข้อสะโพกคือ ในช่วงหลังผ่าตัดจนถึง 3 เดือน ผู้ป่วยควรจะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งต่อไปนี้คือ

- หลีกเลี่ยงการนั่งยอง หรือนั่งเก้าอี้ต่ำๆ เช่น นั่งบนโซฟา ดังนั้นเมื่อผู้ป่วยนั่งรถกลับบ้าน ควรจะมีหมอนมารองก้นก่อนนั่ง และควรจะนั่งเก้าอี้ที่สูงพอสมควร ไม่ควรงอเขามากกว่า 90°

**งดนั่งเก้าอี้ต่ำๆหรือโซฟา
(เข้าอยู่สูงกว่าสะโพก)**

รูปแสดงท่านั่งในรถ

รูปแสดงท่านั่งในรถที่ไม่เหมาะสม
เนื่องจากเข้าอยู่สูงกว่าระดับสะโพก ทำให้
เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดข้อสะโพกหลุด

รูปแสดงท่านั่งในรถที่ถูกต้อง ต้องมี
หมอนรองใต้สะโพกเพื่อให้เข้าอยู่ต่ำ
กว่าระดับสะโพก

- หลีกเลียงการนั่งไขว่ห้าง หรือยืนไขว่ขา

งคั่ง
ไขว่ห้าง

- ไม่ควรเอี้ยวตัว การเอี้ยวตัวจะทำให้มีการเหยียดสะโพกข้างที่ผ่าตัดมากเกินไป เช่น หากผู้ป่วยผ่าตัดที่ข้อสะโพกขวาแล้วเอี้ยวตัวเพื่อเอื้อมมือไปหยิบของที่อยู่ทางด้านซ้ายของตัวท่าน จะทำให้สะโพกขวาแน่นมากและมีโอกาสจะหลุดได้ง่าย

รูปแสดงท่าเอี้ยวตัวไปหยิบของฝั่งตรงข้ามกับที่ผ่าตัด(ผ่าตัดสะโพกขวา) ซึ่งเป็นท่าที่ห้ามทำ

- ไม่ควรนอนตะแคง ถ้าจะนอนตะแคงควรมีหมอนข้างสอดระหว่างขาทั้ง 2 ข้าง

การเตรียมสถานที่พักสำหรับผู้ป่วยหลังผ่าตัด

- ควรนอนชั้นล่าง
- ส้วมที่ใช้ควรเป็นชักโครก ไม่ควรใช้ส้วมนั่งยอง
- ควรติดราวจับที่โถส้วมและบันได
- เก้าอี้ของและทำความสะอาดทางเดินในบ้านให้เดินได้สะดวกและสว่างเพียงพอ

การนัดพบแพทย์หลังผ่าตัด

➤ ครบ 2 สัปดาห์

- นัดมาตัดไหม
- สามารถอาบน้ำได้เต็มที่โดยไม่ต้องทำแผลอีก เพียงแค่เช็ดบริเวณแผลให้แห้งหลังอาบน้ำเท่านั้น
- ถี้อ Walker ช่วยประคองในการเดินอีกประมาณ 6 สัปดาห์นับจากวันผ่าตัดเพื่อป้องกันการล้ม เพราะหากมีการล้มเกิดขึ้นจะทำให้เยื่อหุ้มข้อฉีกขาด อาจทำให้ข้อหลุดหรือกระดูกแตกได้
- การบริหารร่างกายเพียงแค่กระดกข้อเท้า ขึ้น-ลง ขึ้น-ลง ยกขาข้างที่สะโพกได้รับการผ่าตัดให้สูงขึ้นเพื่อไม่ให้ขาบวม

➤ ครบ 6 สัปดาห์

- นัดมาตรวจเพื่อประเมินการทำงานของข้อสะโพก
- เอกซเรย์ดูการเชื่อมติดของข้อสะโพกเทียบกับกระดูก และดูตำแหน่งของข้อสะโพกเทียม
- เมื่อมีความมั่นใจก็สามารถเดินได้เอง หรืออาจใช้ไม้เท้าช่วยประคองได้

➤ ครบ 3 เดือน

- สามารถเดินได้ใกล้เคียงปกติ แต่บางครั้งอาจยังรู้สึกบวมตึงอยู่บ้าง หลังจากนั้นแพทย์จะนัดติดตามอาการที่ 6 เดือน , 1 ปี และทุกปี หลังผ่าตัด

การปฏิบัติตัวขณะพักอยู่ที่บ้าน

ช่วง 3 วันถึง 2 สัปดาห์แรก

กิจกรรมที่เน้นให้ทำคือ

- กระดกข้อเท้า 500-800 ครั้งต่อวัน
- การเดินทุกครั้งต้องใช้ Walker ไม่ควรจะเดินมากให้เดินเท่าที่จำเป็น อาทิ ไปกินข้าว, เข้าห้องน้ำ
- ควรเปิดแผลอาทิตย์ละครั้ง และสามารถอาบน้ำได้ โดยเช็ดให้แห้งระวังไม่ให้ น้ำซึมเข้าแผล แต่แผ่นปิดแผลมีคุณสมบัติในการป้องกันน้ำซึมเข้าแผล ถ้าแผ่นปิดแผลมีลักษณะหลุดหรือปิดไม่สนิทก็ให้เปลี่ยนแผ่นปิดแผลก่อนที่จะอาบน้ำ
- สามารถรับประทานอาหารได้ทุกชนิด
- ควรรับประทานยาให้ครบตามที่แพทย์ระบุไว้

การฝึกกระดกข้อเท้า

“ สิ่งหนึ่งที่สำคัญมากกว่าการเดินคือ การกระดกข้อเท้า ”

การกระดกข้อเท้าจะช่วยลดอาการบวม เพราะการผ่าตัดอาจทำลายเส้นน้ำเหลืองบางส่วน จึงทำให้เกิดอาการบวมบริเวณหัวเข่าและเท้าด้านที่ได้รับการผ่าตัด จึงแนะนำให้

1. ผู้ป่วยเอาขาด้านที่ได้รับการผ่าตัดวางบนหมอนที่ซ้อนกันประมาณ 2 ใบหรือใช้มืออุ้มต้นขายกสูง
2. กระดกข้อเท้าข้างที่ผ่าตัดให้นิ้วโป่งเท้าชี้ขึ้นไปข้างหน้า
3. เหยียดข้อเท้ากลับให้นิ้วโป่งเท้าชี้ไปในทางตรงข้าม โดยทำซ้ำๆ ให้กล้ามเนื้ออ่อนองได้บิบบัวเพื่อที่จะลดอาการบวมลง

*** ใน 2 สัปดาห์แรกหลังผ่าตัดไม่ควรจะเดินมาก ให้เดินเท่าที่จำเป็น ในการใช้ชีวิตประจำวัน แบบเบาๆทั่วไป (เช่น เข้าห้องน้ำ ทานข้าว) ควรเน้นที่การกระดกข้อเท้า ขึ้น-ลง ประมาณ 500-800 ครั้งต่อวัน โดยทำเป็นเซท เซทละ 20 ครั้งจนกว่าจะครบตามจำนวน และเวลานั่งไม่ควรห้อยเท้าต่ำ ควรหาเก้าอี้รองให้สูงและการรับประทานยา ขอให้กินยาทุกชนิด เพื่อให้อาการปวดเกิดน้อยที่สุด ***

ช่วง 2 สัปดาห์ถึง 6 สัปดาห์

แพทย์จะนัดมาตัดไหมและประเมินแผล ถ้าแผลแห้งก็ไม่ต้องทำแผลอีก สามารถอาบน้ำได้ ฟอกสบู่และเช็ดแผลให้แห้งหลังอาบน้ำเสร็จ

- ยังต้องเน้นการกระดกข้อเท้าเช่นเดิม การเดินให้เดินภายในบ้าน ทุกครั้งที่เดิน ควรจะถือ Walker เพื่อป้องกันการล้ม

หลัง 6 สัปดาห์

หลัง 6 สัปดาห์ สามารถเดินโดยไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยเดินเลยก็ได้ ถ้ามีความมั่นใจ หรือบางท่านอาจจะต้องการใช้เป็นไม้เท้าช่วยค้ำ และสามารถเดินออกนอกบริเวณบ้านรวมถึงสถานที่ต่างๆได้ บริหารกล้ามเนื้อข้อสะโพกด้านที่ได้รับการผ่าตัดโดย

- นอนตะแคงให้ข้อสะโพกด้านที่ผ่าตัดอยู่ด้านบน ดังรูป ผู้ป่วยผ่าตัดสะโพกขวา ให้เอาสะโพกขวาอยู่ด้านบน

- ยกขาคนที่สะโพกได้รับการผ่าตัดขึ้นด้านกับแรงโน้มถ่วงของโลก โดยยกเกร็งค้างไว้ประมาณ 10 วินาที โดยให้ทำอย่างน้อยวันละ 30-50 เซท

การติดต่อแพทย์

รศ.นพ. ญัฐพล ธรรมโชติ

ได้รับการฝึกอบรมด้านการเปลี่ยนผิวข้อเข่าและข้อสะโพกเทียม
จากมหาวิทยาลัย Western Ontario เมือง London รัฐ Ontario

ประเทศแคนาดา พ.ศ.2549-2550

และโรงพยาบาล Mayo Clinic เมือง Rochester รัฐ Minnesota

ประเทศสหรัฐอเมริกา พ.ศ.2547-2549

รพ.ธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ออกตรวจแผนกผู้ป่วยนอกกระดูกและข้อ

ในเวลา วันอังคาร 9:00-12:00 น.

นอกเวลา วันจันทร์ 16:30-19:00 น.

วันเสาร์ 8.30-11.30 น.

เบอร์ติดต่อ : แผนกกระดูกและข้อ 02-9269313, 02-9269396

รพ.พญาไท 2 (สนามเป้า)

รพ.กรุงเทพ(ซอยศูนย์วิจัย)

ออกตรวจสถาบันกระดูกและข้อ

ออกตรวจศูนย์ข้อเข่าและข้อสะโพก

วันพุธ 16:30-19:00 น.

วันเสาร์ 13:00-17:00 น.

เบอร์ติดต่อ : 02-6172444 ต่อ 4483

เบอร์ติดต่อ : 02-3103000

กรุณาโทรนัดหมายก่อนล่วงหน้าเพื่อความสะดวกของท่าน

*** หากมีข้อสงสัยสามารถสอบถามเพิ่มเติมได้ที่เบอร์ 093-135-9979 ***

